

Asia: VN/16660/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset

Onko ehdotuksella vaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu, erityisesti lakien soveltamisalassa oleviin organisaatioihin? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Ehdotuksessa ja direktiivissä ei velvoiteta rajapintojen, jotka olisivat nimenomaan avoimia, käyttöön. Mitä mieltä olette väitteestä, että viranomaiset oman harkintansa mukaan käyttäisivät avoimia rajapintoja joka tapauksessa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista?

-

Onko ehdotettujen muutosten johdosta tarpeen muuttaa myös jotain erityislainsäädäntöä, jota ei esitysluonnoksessa ole tunnistettu?

-

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Millaisiin yrityksiin toimialallanne tai alueellanne ehdotettu laki tulisi sovellettavaksi?

-

Tunnistatteko julkisia yrityksiä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on sen kanssa ristiriidassa?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä antamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja uudelleenkäytettäväksi?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä julkaisemaan tai julkistamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja, mutta jonka tosiasiallisena tarkoituksena tai vaikutuksena on tietojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin?

-

Onko ehdotetun lain soveltamisalassa oleviin yrityksiin tai muihin toimijoihin sellaisia vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko asiakirjojen uudelleenkäytön salliminen ominaista tai olennaista jonkin ehdotetun lain soveltamisalassa olevan julkisen yrityksen liiketoiminnalle?

-

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Onko ehdotuksella vaikutuksia tutkimusaineistoja tuottaviin tai julkaiseviin tahoihin, joita ei vielä ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko olemassa riskiä siitä, että tutkimusaineistoja ei enää asetettaisi julkisesti saataville sen vuoksi, että ehdotettu laki tulisi niihin julkaisun johdosta sovellettavaksi?

-

Missä laajuudessa tutkimusaineistojen maksutonta saatavuutta edellytetään jo nykyään osana julkista tutkimusrahoitusta?

-

Tunnistatteko tutkimusaineistoja, niiden tuottamista tai hyödyntämistä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on ehdotetun sääntelyn kanssa ristiriidassa?

-

Arvokkaat tietoaineistot

Onko toimialallanne tai toiminnassanne tunnistettu tietoaineistoja, jotka mahdollisesti tai todennäköisesti tultaisiin komission toimesta säätämään arvokkaiksi tietoaineistoiksi?

-

Onko toimialallanne tai toiminnassanne varauduttu arvokkaiden tietoaineistojen sääntelystä johtuviin vaikutuksiin? Miten kuvailisitte vaikutuksia ja niihin varautumista? Antakaa mahdollisuuksien mukaan myös euro- tai lukumääräarvioita.

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta ja ehdotetun sääntelyn vaikutuksista kokonaisuudessaan.

Yleisradio kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa yleisenä kommenttinaan kannattavansa lakiehdotusta sekä tukevansa tiedon avointa saatavuutta ja sitä edistävien menetelmien kehittämistä.

Julkisuusperiaate ja journalistien tiedonsaantioikeus ovat välttämätön osa demokraattista yhteiskuntaa ja aidosti vapaan median toimintaedellytyksiä. Tietojen vastaanottaminen nimenomaan sähköisessä muodossa on ehdoton edellytys erityisesti ns. datajournalistiselle metodille, jossa on kyse suurten datamassojen, osin automatisoidusta, läpikäynnistä yhteiskunnallisten ongelmakohtien havaitsemiseksi ja niistä uutisoimiseksi.

Nykyisellään datajournalistinen metodi kohtaa usein käytännön ongelmia esimerkiksi siten, että dataa ei luovuteta ollenkaan sähköisessä muodossa, tietoja hallussaan pitävä organisaatio luovuttaa datan sellaisessa sähköisessä muodossa, joka vaatii paljon jälkikäsitteilyä tai, että sähköisen datan luovutukseen periaatteessa suostutaan, mutta osittaisesta salaamisesta vaaditaan isoja maksuja. Lakiehdotuksen voidaan osaltaan nähdä edistävän datan avoimuuden ja siten myös julkisuusperiaatteen toteutumista. Kehitettävää kuitenkin jää edelleen sekä tietojärjestelmien teknisiä toimintoja koskien siten, että datan sähköinen luovuttaminen mahdollistetaan tulevaisuudessa entistä laajemmin ja datan saatavuutta koskevat velvoitteet päivitetään paremmin nykypäivän vaatimuksia vastaaviksi.

Myös avoimien rajapintojen käyttöä tulisi edistää ja kannustaa niiden käyttöönottoon tiedon saatavuuden turvaamiseksi. Avoimet rajapinnat mahdollistavat yhteiskunnallisesti merkittävää, ajantasaista läpinäkyvyyttä ja myös tiedotusvälineiden niitä hyödyntäessä uusia journalistisia sovelluksia ja entistä parempaa journalistista palvelua. Rajapinnat edistävät tietojen tarjoamista rakenteellisessa muodossa, koneluettavassa muodossa, mikä puolestaan edistää laajojen kokonaisuuksien tutkimista alkuperäisiä lähteitä käyttäen. Tiedon rakenteellisuus ehkäisee myös virheitä, joita voi syntyä vaikeiden aineistojen purkamisessa. Lisäksi selkeät rakenteet edistävät tiedotusvälineiden tasa-arvoisuutta, kun tiedon purkamiseen ei tarvita erikoisosaamista. Rakenteellinen data mahdollistaa kokonaan uusia aiheita, joita ei voisi muuten luotettavasti tutkia.

Lainsäädäntötyössä tulisi jatkossa erityisesti kiinnittää huomiota myös siihen, että julkisuuslain asiakirjan antamistapoja koskevassa sääntelyssä huomioidaan tiedotusvälineiden laaja, tietosuojalain 27 §:n mukaiseen journalistiseen käsittelyyn perustuva tiedonsaantioikeus myös silloin, kun henkilötietojen suoja koskeva sääntely lähtökohtaisesti rajoittaa tiedonsaantia. Tehokkaat isojen tietomassojen analyysikeinot ovat nykyään yhä välttämättömämpi osa journalistin

työtä ja median yhteiskunnallisen tehtävän toteuttamista eikä journalistien sähköistä tiedonsaantioikeutta viranomaisaineistoon ei tulisi rajoittaa muutoin kuin pakottavissa tilanteissa.

Koskivirta Joonas
Yleisradio Oy